

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56; Röke sn

Övernaturliga väsen,

Magi, Levnadssätt m.m.

(70 sid.)

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning. 1 - 3

	sid.
Meddelarupplysningar	1
Meddelskans foto	2
Jerusalems skomakare	3
Svarta hundar syns vid dödsfall	4
Hobergsgubben	5
Jättar bryta sten åt bönder	6
Jättekäring och åssträckning	8
Jätten Finn	9
Trollen - landets urinnevånare	10
Ljungby horn och pipa	11
Ljungby horn och pipa	12
Kyrka rivs om nätterna	13
Vättarna (vättarna smått folk, vättaljus, hett vatten)	14
Vättarna (skällad vätta ber om mjölk)	15
Vättarna - "brudstass"	16
Skogsnuvan (skrämmer en som jagar på söndagsmorgonen)	17

forts.!

ACC. N.R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning.

2

	sid.
Skogsnuvan (ett blött kärr i st. f. den mjuka sängen)	18
Skogsnuvan (kommer och går i sällskap med nabokvinnan)	19
Skogsnuvan tvättar	20
Skogsnuvan (i gestalt av en vit ko, förvillar en bonde)	21
Bäckamannen (meddel. såg som barn bäckamannen)	23
Bäckamannen (brukade rida korna, <u>Smärt-Ola</u> - en klok)	28
Näcken (spelar!)	31
Goenisse	32
Lantmätare	33
Sten- och riskast	34
Maran (allmänt)	35
Maran (modern kröp genom en fölhamn m.m.)	36
Maran (slå men inte sticka)	37
Varsel innan någon kommer	38
Varsel före mord	39
Bagatellartade varsel och tydor	41
Virvelvind	42

forts.!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Innehållsförteckning.

3

Lappskott	43
Sandåkragubben	44
Magi med mjölk (salt i mjölken, kniv, kors m.m.)	45
Svartkonstbok	47
"Krösastenar" att taga bort skräp i ögat	48
Sätta möte med ormar	48
Brudens klädsel och bröllopgille	50
Skärtorsdag (femuddakors över dörrarna)	54
Svedjebruk	55
Dricka (tillredning, hygieniska förhållanden)	57
Hampa och "hör"	58
Djuren, inne i boningsrummet	59
Svinen bo i ihålig ek	63
Kardevisan (En sed från forna dagar ...)	64
Skolgång	66

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

1

Meddelingsuppgifter.

Modern f. 1822 i denna socken hade endast den-
 na dotter. Fadern till flickan hade hon inte
 mycket gemensamt med, utan hon fortrade
 ensam upp flickan, vilken kom ut att
 tjäna sedan inom socknen och blev gift
 med en bondson, nuvarande kommunal-
 ordf. Jakob Nilsson i Humlejö.

Meddel.
Johanna Wässon,
Kumlesjö

LUNDS UNIVERSITETS
FOLKMINNESARKIV

5667

Landsk. Skåne
Hd. V. Göinge
Sn. Röke
By etc.

2

H.

Br.

L.

Djup

Diam.

Ägare

(Adr.)

Fotogr. av Lage Wässon
Teckn.

År 1938

Negativ

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

3

Jerusalemsskornallare.

Man talade om Jerusalemsskornallare, när jag var barn.
Under tiden, när Jesus han var fängslad ö skulle
konförlas, då var den skornallaren med ö begärbu-
de honom, ö då skulle Jesus ha sagt att han
skulle få gå ö bli lika brett som han var. Men
det är ju något som är helt orealistiskt. De talade
om att han skulle ha en löslippa på ryggen.

En gammal gubbe här, som inte var riktigt
klok, han brukade sjunga en visa om Jerusalemsskornallare. Meddel. minus inte visan.

ACC. N.R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

4

Svarta hundar syns vid dödsfall.

Fattar var där nere vid Turupavägen i en hus som en syn
hette Johanna ägde. Hon dog smältid där, den som ha-
de varit där i det där huset för Johanna, i en gam-
mal jordkula. Hon var en luttar kvinna denna som
dog. Det dånade ö var starkt oväsen under det att
hon dog ö man såg svarta hundar som var ö
littade in genom fönstret. ö när hon elden skulle
hörs till ryttgädder kunde "öget" knappt dra
henne. Man som hörd brukade annars inte ha
några dåliga hästar. Så det är ju klart att där
var mer luss än likel.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år 56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

5

Hobergs gubben.

Hobergs gubben [hóbergs gubben] var ett troll, tänker jag. - Där var väl ett ställe, där han liksom var god vän med folket. Och så blev där barn och gubben skulle gå till honom och se honom till barnsölet. Hobergs gubben frågade vänner där skulle va. Mannen räknade upp några som han visste att hobergs gubben var rädd för. "Ja, skall han komma," då tänkte jag inte komma," sade Hobergs gubben. Och så frågade då Hobergs gubben om de brukade ge fadderpengar och hur mycket de då gav. Ja, det var alltid efter som de var till, sade mannen. Hobergs gubben öste upp åt honom med en skoffa. "Ingalunda vill jag vara den sämsta," sade Hobergs gubben, vilket uttryck sedan blivit till ett ordstav.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

6

Jättar bryta sten åt bönder. 1-2

Man har berättat att det är jättar eller troll som har burt alla stenarna ifrån Kådarps åkrar; avsees full med sten oppe på Ryden! Därför sade man, att Kådarps bönder hade lagt jättarna att bära bort deras alla stenar på åkrarna, men de hade samtidigt lurat dem på något sätt, så att jättarna, som skulle ha haft någon belöning för arbetet, hade fått göra arbetet förgäves. På Kådarps Ryd, där det således är fullt med både små & stor sten, finns även en stor, mycket stor sten, som de kallar för Skräddarps kyrka & säger att den var jättarnas kyrka. Ligger vid en gammal väg, som finns nära gästgivargården. Lite bortanför, på denna sidan gästgi-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

7

2
varegälden finns det en stor flat sten - jag tror inte
den hade något namn - o i den var det många
trinda, fina hål, så stora som en liten gumm-
nyttan. Vi brukade sitta där o leka o öra ut-
ter i hålen. o vi sade att jättarna hade
sittit där o pissat, så att det hade blivit alla
sa hål i stenen.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56; Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

8

Jättlekäring och ästräckning.

Om åsen där nere, som går ut mot Kulla Berg.
sågs man all en jättlekäring hade lagit grus i
förklädet, men så hade det gått hål på förklä-
det, så att gruset hade börjat rinna ut. Genom
detta skulle åsen ha bildats. Men sen hade hon
väl blivit förgad på det, så när hon kom
till Kulla Berg, då knäckte hon ant ihop - he-
la bladden - där.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

9

Jätten Finn.

"Imorg'n kommer fjer-Finn, far diu;
med esl eller måne, eller manneus hjärteblo;
som du skall ha o leka med;" detta var vad
jättens hustru sjöng. - Och då sade mannen:
"Fjer-Finn,
lå stenen bättre in!"

Oå blev jätten arg, så han smäckte sin
stenen, så han flög rakt igenom kyrkan o
ut på det andra hållet. Och för den skull
skall Lunds domkyrka aldrig bli färdig.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

10

Trollen - landets urinnevånare.

Meddel. lular åt uppföljningen att trollen var gamla in-
födingar, som drivits undan av civilisationen.

ACC. N:R.

5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

11

Ljungby horn ö pipa.

Då vid Tralle-Ljungby där skulle det ju ha varit
en flicka som hade blivit tagen av trollen, som
skulle ha varnat honom att han skulle inte rida
åt vägen den jämna utan åkern den ojämna.
Utan så fingo de springa längs fjärrna. Och
när han kom hem kastade han sig fram för
hästen. Håsten slog beakt med hovarna ö
fridde honom. Hornet hade han väl överlämnat
till någon annan.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

12

Ljungby horn ö pipa.

Det var ju troll som bodde i ett berg. De rövade ju folk med rade de, som fingo bli hos dem. Sen var det ju en flicka som de hade slutit ö han trodde väl att han skulle kunna befria henne. Trollen hade ett horn som de blåste i då de skulle rymtas. Den som skulle befria flickan hade tagit hornet, ö så skulle de ju efter honom ö taga det igen. Och då skrek flickan på honom att han skulle rida på åkern den plöjda ö inte på vägen den hård; trollen fingo springa föra upp ö föra ner, ö han hann in i stallet före trollen kom.

Och detta skulle ju ha hänt vid Östra Ljungby, ö det där hornet skall finnas där.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

13

Kyrka rios om nätterna.

Röke kyrka skulle ju ha byggts upp vid clogts-
torpa ijt någon stans, klome hög - eller
vad det var den backen hette.

Men vad man förde dit om dagarna,
kom till Röke här där kyrkan är; då
fick man ändra sig, så man fick bygg-
ga den här där timret kom.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

14

Vättarna.

Om vättarna sade man att det var någon sorts smått folk. När barnen lägo om nätterna, så kommo vättarna opp ö darsade på dem. Men vi vord inte rädda för dem. "De vord bara som små dockor".

De brukade säga att de hittade små vättn-ljus. De var väl nästan mindre än julljus.

De sa de räddde inte slå ut något kok-hett vatten, för om det var "våkder" i jorden där man slog vatten, så skulle det inte vara bra för dem.

Om.: de räddde inte: de vord inte, det var inte bra.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

15

Vällarna.

Det var på ett ställe, som det var en käring, som hade slagit ut kokhett vatten ö hon hade ställt "vällarna". Och då sade de att det hade kommit upp en rådan där "vält" ö bett om lite mjölk, som hon ville hämta i en litet karale, som hon hade med sig. Men det var en stark käring, så hon gav inte den där lilla mänskan någon mjölk, utan hon gick i stället ut ö slog ut mer kokhett vatten på det stället där hon hade slagit ut det först. Och sedan skulle det ha hänt någon olycka där - om huset brände, ner eller hur det gick - men jag minns inte riktigt vad det var som hände.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

16

Vättarna - "brudstass".

Vättarna kunde komma upp ö be om en del hos
folket där de bodde, ö moor talade om att det
var på ett ställe som de hade kommit ö be
en karl om något sådant smält, ö de hade
då lovat honom att han skulle få se en brud-
stass dagen efter. De sade var han skulle gå ö se en
sådan brudstass ö han gick dit ö sig en liten
säl hop där på det där stället.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

17

Skogensnuvan.

Nils var ö jagade i dagningen, ö då hörde han nå-
got till in till honom som skräckte till
med ett hemskt grin ö flög förbi honom.
Det var tidigt en söndags morgon. Hans mor
sade att han blev bokat från söndagsjagari-
et genom detta.

Hans mor ville inte att han skulle gå ö jaga
på söndags morgnarna.

Man höll det för att det var skogensnuvan,
som han hade hört.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

18

Skogsnuvan.

Det var någon som var ute ö giske ö så tyckte han att han
kom till en mjukes grannes bädd ö skulle lägga sig i.
Men så nämnde han Jesu namn på något sätt ö så
blev han ju varse hur dant det var där han skul-
le lägga sig. Det var en blöta kårn i stället för den
mjuka sängen. Anes ha för orsakats av skogsnu-
van.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år - 56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

19

Skogensruvan.

I Kålarp hände det även att den kvinnan jag
tjänste hos såg nabokvinnan komma, o
hon tyckte hon hade sällskap, men när hon
kom ordentligt fram, så var hon ensam,
för där var ett led hon skulle gå igenom,
o då såg telna dem bägge komma oppe på
backen, men sedan när de gick genom le-
det då blev hon ensam. Så frågade telna
henne: "Var blev det av den andra, som du
hade följ med?" Men nabokvinnan sade
att hon hade inte haft följ med någon alls.
Man ansåg då att det var skogensruvan, som
hade visat sig.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

20

Skogenuvan tvättar.

Man brukade säga att skogenuvan tvättade. En gång, när meddel. gick hem vid en dunge närl. sent, hörde meddel. där i skogen sent en söndagkväll, något som lät precis som när man tvättar med borstel. Och jag tänkte då: "Är det så det finns någon skogenuva o hon tvättar, så måtte hon göra det nu." Sedan hörde de där ljuden upp. Denna var vid Ljunghuset, som hör till Kådarps. Jag bjönte där i en sek, en år. - Man brukade säga om att man hörde skogenuvan tvätta.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år 56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

21

Skogenuvan.

1-2

En gammal kvinna som jag tjänste hos talade om att de hade köpt en vit ko från Humle-
sjö. På kvällen hade den vita kon gått ut.

Och man trodde att hon trädde till Humle-
sjö, o mannen gick för att mola henne lidba-
ka, o det gick inte; var han gick, så hade
han den vita kon följt sig. Och han gick där
hela natten, o förstod till slut att det var
skogenuvan som följvillade honom. När det
började ljusna förstod han det. Han vände
skimpade om o rätte sig att vita, för han
visste inte var han var heller. Men när han vi-
let lite sedan kände han igen var han var, o

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

22

2)
 då kunde han gå hem orkså. När han kom hem
 i början talade om hus han hade gått runt
 i skogen, så talade hustrun om att den
 vita kon var hemma. Hon hade varit med
 de andra korna.

Man hette Nils Kjellström den som det
 här hände för. Det var nere i Kådarps öde
 bodde i ett avside hörn av byn.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

23

Bäckamannenv.

1-5

När meddel. var barn - hon var en 9-10 år gammal el-
ler kanske något mer - så var hon o en annan flicka
gagna ner till Humlesjön nära där de bodde för att ba-
da.

Då de kom ner till sjön såg de ett kreatur, som
stod ett litet stycke ute i vattnet, så som kreaturen
ställer sig under sommandagarna. Men när de såg
den där kon, tyckte de synd om henne att hon
skulle vara där alldeles ensam, för där var egentli-
gen inte någon riktig belesmark på platsen invid
där hon stod, o där var heller inte några andra
kreatur där, för där var inte någon belesmark.
Men de såg den där ensamma kon stå i vattnet

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

24

2
ö hon slog med svansen litet, för att slå efter flugor-
na.

De badade ö sprang omkring på stranden nära
invid där hon stod. Men sen började de plötsligt
att undra om det kunde vara en riktig ko. De fick
nämligen se att hon hade så besynnerliga små,
korta horn. Och då bestöto de sig för att de skul-
le pringa dit ö titta om hon hade några pal-
tar.

"Det är kanske bäckamannen," sade den and-
ra flickan, men meddel. sade att det var det
nog inte, för hon hade hört att han skulle in-
te ha mod att visa sig för dem som inte

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

25

3

voro konfirmerade.

De sprungo emellertid till kon för att se om hon hade några paffar, ö de lutade sej ner vid henne ö sägo under buken på henne, men då sägo de varken paffar eller något juvel ö de sägo inte heller något som visa de att det var en tjur eller en axe, ö då tyckte de att det var konstigt, men de var inte rädda lika lite som de hade varit något rädda för henne, innan de kommit dit ö tillat efter om hon hade paffar.

Men bäst som de var vid kon ö tillade på henne, så började kon råma så långt runt, ö

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

26

4
det lät så illa. så de blev så förfärligt rädda, så
att de sprang ut vad de orkade bort ifrån hen-
ne & klädde på sig en liten smula, & tog de
andra kläderna i händerna & sprang för att kom-
ma bort därifrån & hem.

När de hade sprungit lite, kunde de inte bär-
ga sig, utan måste vända sig för att se om kon
var kvar, & när de vände på sig & tittade, såg
de att i stället för kon stod där nu en ovän-
ligt ful so på platsen i stället, & de började
springa igen.

Men sen de hade sprungit lite, vände de
sig en gång till, & då fick de se att nu var det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år - 56; Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

27

5
en röd häst i stället som stod där, o de gav sig i-
väg igen o kommo hem.

På platsen, där kon stod ute i vattnet,
är det en bäck, som rinner ut. Man kände sig
så övertygad om att det var bäckamannen
som flickorna hade sett.

De vågade sig minsann inte gå till
sjön o bada mer på hela den sommaren.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

28

Bäckamannen.

1-3

Modern född i Vittsjö sn, talade om att Bäckamannen brukade vara öfverdriven. Om vintrarna. En kväll - modern öfver ett par små gluttar var ensam inne i hemmet, fadern som var anstannad, borta. Detta var också meddelat mormor. Hennes mor var en av gluttarna. På kvällen hörde man att så att inte stod närmare i ladugården, öfver mormodern hade gått ut i ladugården, men hon såg där ingenting. Men när hon var kommen in igen, så fick hon snart se att det var något som följt med in. Det visade sig som en stor säck, som gick omkring i rummet. Det hördes länge på natten, att det knakade i

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

29

2
 tilljorna, när det gick fram ö liubaka. Sedan bör-
 jade en av pojarna - en bror till min mor,
 som var fem år äldre än hon - att jämsa
 sig att det var något som plågade honom.
 Mormor sade: "Stig upp ö kom hit!" Han
 sade: "Jag kan inte, för det är så tungt." Det
 låg på honom, men han såg inte någon-
 ting. Sedan nästa dag, så snart som det
 blev ljus dagen efter, gick farmor bort till
 ett ställe i närheten, där en annan av poj-
 karna som var lite äldre tjänade. Och han
 fick då lov att gå till Småt-Olan - en klok
 gubbe, som bodde i Småt-Olan - för att frå-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

30

3
ga vad man skulle göra. Denne gav honom en slags
pulver, o nämnde en källa, som han skulle
gå till o ha ner det där pulvert i. "Hälsa
byns ljun [hälsa bys fjuur]" sade Småt-
Olen till pojken, "att nu kan han inte
komma o rida på korna mer." ~ Man
hade väl länge haft kännning av bäckaman-
nen på sådant sätt men då när han enså
behagade o gå med in i huset, då tyckte
man att man måste gå till den källa, o
det hjälpte. ~ Det var ganska vanligt att bäck-
kammen kom o red på korna, o de förs
illa av det.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

31

Näcken

Näcken känd f. ex. genom den gamla sången:

Näcken, han spelar på blåjan blå,
på blåjan blå.

De sade att Näcken spelade ö. an de hörde Näcken
spela, men annars har jag inte hört något
slags äventyr, som han skulle ha ut förd.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

32

Göemissel.

En gammal gubbe som bodde här hade en liten påg, som följde honom. Denne lille påg skulle hjälpa honom. En var det som skulle gå upp på stället & riva ner hö. Det var en främsid person, ty det var barnsop l. dyl. hos gubben. Då denne person kom på stället & skulle riva ner hö, så var där någon som buffade ner honom, & han försökte igen, men blev ner buffad från stället på nytt. Då gick han in till gubben & sade här det var. Denne sade till honom: "Gå du bara ut & säg åt jag har givit dig höf." Han gick ut & fick nu riva ner hö ifred. Man trodde alltså att denne göemissel skulle vakta höet åt gubben, & han skulle inte fås att någon obehörig tog något bort.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

33

Lantmätare.

Vid en rügäng mellan Hörja ö Röke, såg man litet ett
långt, som följde rügängen. Man brukade räk-
na på att där var en lantmätare, som gick
ö ljusst. Denna var man inte så mycket rädd
för, ty man hade också lagt märke till att
den visade sig gärna vid ombyte i väder-
leken.

ACC. N:R.

5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

34

Sten-och riskast.

Emellan Englarps möller och Röke
var en "gluslig"; där var en stor stenröj. Alla som
gingo där förbi, skulle kasta en sten eller en
risksten där. Man fick ta det med sig och
längst olycke för nära intill stenröjet var
alla stenar o dylikt opp-flockat.

Där skulle vara någon som var död där.
Men på vilket sätt han dött där, vet jag inte.

Man var lite rädd, när man gick
förbi här.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV—
35Maran.

de brukade ju mycket att lala på att man flät-
de manen på hästarna. På morgnarna var
hästarna så sötta så sötta, o så var
manen flättad på dem.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

36

Maran.

De sade att om modern kröp genom en fölhamn,
så skulle hon få en lätt förlossning, men bar-
net skulle bli mara eller marulv.

Det rades att man kunde känna igen att
någon var marulv på det att ögon brynen
voro sammanväxla tvärs övers häsan på
honom.

De sade även att om de kunde säga deras
riktiga namn till dem som var maror el-
ler marulvar, så skulle de vara fragna att
antaga sin rätta gestalt.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

37

Maran.

En flicka ö en karl var ute ö hade ö skita med hö, ö då sade han till henne att om det kom någon till henne på natten, då finge hon slå så mycket hon ville, men hon finge inte sticka med högffel eller något sådant. Han hade bara sagt till henne att om det var någon som kom till henne om natten ö knä hade henne, så räddo hon då, men hon skulle inte sticka med några högffel eller något sådant. Mer om denna sak kan inte meddel. sägas. Hon har blott hört detta men inte har om det sedan skulle ha gått.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

38

Varsel innan någon kommer.

Särnere i Ljungbyhuset bodde hon Elna, som vi har talat om. Hennes man hette Kjellström o han hade "föbud" för sig. På, när han var borta, så höddes han gärna komma en halvtimme eller så innan han kom. Hon blev så van vid det så hon brydde sig inte om det.

Meddel. vet även om ett annat bestämt fall ~ en piga hos henne ~ där detta samma hände. Det knackade på dörren, innan hon kom; man var o öppnade, men där fanns inte någon.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

39

Varsel före mord.

1-2

4 Torsatorped blev en man ihjälslagen en måndag
morgon. Jag hade en rydler som var där och vakta-
de korna. Sellen hände på fredagskvällen. Hon
hörd en glutt, som gick ö "snöppade" ö skrån-
ade. Hon trodde det var jag som kom dit ö
inte hittade vägen. "Är det du Johanna?" fråga-
de hon. Men det svarade inte. "Hittas du inte vä-
gen?" frågade hon. Men det svarade inte heller
då. "Var hör du hemma?" frågade hon.
- "Jag vet inte", sade det då, men då blev hon rädd.
Hon sprang hem ö folk gingo dit. Men de hit-
tade inte någon här.

Sedan på måndagen, då blev Paul

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

40

2
Knip ihjälslager här under det att han var här
ö högg en björk. Mordet blev aldrig uppklärt.
En grannne var misstänkt, ty han ville ha tor-
pet som Paul Knip hade. Tivvel han också
så fick.

Man trodde om denne Paul Knip att han
hade slagit ihjäl en person ute på slättbyg-
den, ö därför så fick han i viss mån sitt
rätta straff, i ö med att han blev mördad.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

41

Baptellarlade varsel och tydor.

De sade ju det var lyckligt att hitta järn med hål i.

Vår man hickar sägs det: "Nu talar de om mig."

eller: "Nu ljuger de på mig!"

Oturs all nola karingar.

Den som var född på en töndag, den skulle
kunna se många spöke.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

42

Virvelvind.

När det kom en "kurrvind", så skulle man spjotta
tre gånger. det vet jag dem som gjorde.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

43

Lappskott.

Det första jag minns om lappskottet, så var det ett fruntimmer här, som hade fått lappskott, så man skulle skjuta över henne. Hon lever inte nu längre.

Jag kommer ihåg hon hade besökt innan hon fick någon, som ville skjuta över henne. Men hon skulle ju ligga på jorden, o jag tror inte att där var större ceremonier med det, än att det var ett vanligt skott.

Man trodde emellertid att det där kom från lapparna. De kunde ändå ut sådant.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

44

Sandåkra-gubben.

Sandåkra-Gubben, han var ju far till honom hand-
landen i Høija. Han besöktes av dem som
var sjuka m. m. Hver om hans son August
Jönsson har man trodd att han kunde
skaffa tillräckligt till tjugoöds ö dylikt, o
man har talat om ett bestämt fall
då han skulle ha skaffat tillbakka en
sockertopp som var stolen från honom.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

45

Magi med mjölk.

1-2

Så en gång vi hade kytt mjölk l. lärt hos Beata, så var jag där nere o skulle hämta mjölk hos henne o jag gav akt på hur hon gjorde med mjölken. Hon kastade ju salt i mjölken o det såg jag o jag såg inte något, o om hon hade haft någon tändsticka o bränt i mjölken det vet jag inte. Jag gick med henne in. o skulle få mjölken inne. Där tog hon en kniv o korsade över mjölken; ridade ett kors över mjölken med kniven. Jag öppnade då munnen o sade: "Ja, nu skall väl inte någon kunna trolle med din mjölk." Hon blev rätt lite förtagen, o sade blott att det var visst inte för att hon

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

46

2
misstrodde någon, utan hon gjorde det blott för att
trygga sig själv.

En gammal gubbe, som också brukade kom-
ma till henne ö få mjölk, fick en gång mjölken
av mig i stället. Och han sade då: "Du gör
inte så mycket med mjölken som Beata."
Hon lägger salt i den ö bränner ländstihor ö-
ser den ö krossar den. Han tyckte det var så ö-
behagligt att hon gjorde så: "Han ville visst
inte krossa" sade han. Då han tyckte det var så
tråkigt. "Jag har ingen ko, ö jag kan inte
häxa," sade han.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

47

Svartkonstbok.

Här var två flickor, o de kommo illa ut för svartkonst-
 bokens skull. Den ena hette Malena. Man trodde att
 hennes far, Nils Nilsson i Ställsjö, hade en svart
 konstbok. Den andra gräbban var en jämnårig
 till Malena. Och nu kom det ut ett rykte om
 att de där båda gräbbarna skulle ha fått fatt i
 Nils Nilles svartkonstbok o de skulle på ett för-
 öök ha läst i den samma, ty här var en son
 hette Johannes, som hade fått ont i ett ben.
 Han skulle antän ha fått ont i benet genom
 det att flickorna läst i svartkonstboken, o
 de blevo för det skulle så hända av folk, de där
 flickorna. De var väl ungefär i 14-års åldern då.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

48

"Krönsstenar" att laga bort skräp ur ögal.

4 Kräftor ("krös", som det heter här) fanns de s. k. "krö-
sastenarna". De var stora som en halv ärtu ungefär
i glatta. Klade man fäll något skräp i ögal.
så stoppade man in en krönssten. Den sprang
då runt i ögal som om den hade varit levande o
tog rull på skräpet o kom ut med det.

För att krönsstenarna skulle duga till detta,
borde de lagas ur kräftan medan den var levan-
de.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

49

Fästa möte med ormar.

Man talade om att det fanns de som kunde slå
möte med ormar. En som var i Plättsjö skulle
ha slått möte med en orm i Gathueta
vång. Men så kom han inte precis på bestämd
tid, så när han då kom, då var ormen så
uppretad, så han gick på stjärten, o han hade
knappast kunnat klara sig för honom, och han
hade sagt redan, att han ville aldrig slä-
ma möte med någon orm mer.

Meddel. kände själv denna som slått möte
med ormen.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

50

Brudens klädsel och bröllopsgille. 1-4

Vid bröllop, har det sagts, höll man "gille" i åtta dagar. Min mor talade om det från hennes tid. En av de mororna, som jag tjänade hos, sade även att, när hon hade gift sig o samtidigt flyttat hemifrån, så hade det varit gille i en vecka i hennes hem, o sedan var det ytterligare ett "välskomstgille" då hon kom till sitt nya hem. Jag hörde för övrigt också att då en äldre syster till henne, som hon hade, hade gift sig, så hade gillesgästerna varit med ute hos dem o bärgat såd, så det var inte något pjunk med det. De olika byborna i byn där gillet hölls, de skulle baka mat till o bjuda var sina dagar, det måtte väl bara vara middag, som de skulle koka o

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gärdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

51

bjuda på. Sedan den sista dag² bjöds det på blod-
korv - det var alltid den sista dag², så sedan
de fått blodkorv, så visste de att gästel var skick.

Braudarna hade kornor, som var gjorda av pap-
per ö släträd ö glitler. På slätrids sljällar stodo
kulor högt upp som blommor. Man såtte inte
några naturliga blommor i kornan. Kornor
som dessa lånades ut av en del personer som
hade gjort eller annars hade agåna. "Gen färgan"
- hon kallades så - kände bruden. Hon som jag tjä-
nade hos hade ett grönt eller brunt liortlycke, ö
jag vill minnas hon sade att det var hennes
brudliortlycke. Det var utringad djupt ner ö hon

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

52

3

hade en färd i bröstet på det. Det låg det där fina
 "opplöft" på linntyglet. Sådana fina opplöft voro av
 "sotterduk". Då var det inte vanligt med några
 byxor. Det hände på en dans att det var inte
 några nederdel på en sark, en flicka hade:
 hon hade blott opplöft ö en kjol, men räskade sig
 på kjolen. Men det var inte om en brud det.
 Jag hörde inte man talade om att de hade un-
 derkjolar några gång. När de gingo till kyrkan,
 då skulle de hålla upp sina fina kjolar så
 att de inte smutades ner. Så hade de då bara
 nederdelen av skärter inunder. "Brudpigorna" hade
 även de kransar av pappersblommor på huvu-

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

53

4

del.

På eftermiddagen den dag som bröllopet var.
kommo det "mjölla gräbber" till bröllopsgården.
De som bodde runt om kring där ~ som annars inte
var bjudna eller deltog i bröllopet ~ skidade
nämligen dit mjölke, ö de gräbber, som kommo ö bu-
ro dit den i krus, skulle stanna sedan på kvällen
ö dansa med.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

54

Skärlorsdag

På en ställe, så gick karingen på Skärlorsdag
 och skrev femuddakors över alla dörrar.
 Detta var oppe i Slättsjö. Gården heter Göl-
 heb. Jag tror karingen var från Oderljunga.
 Det kunde vara för att inte någon olur skulle
 ske och för att inte något häleri skulle ske.
 Meddel. tjänad på detta ställe.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

55

Svedje bruk.

1-2

För var det så gott om svedor, som man gick o satte potatis på om framtiden. Man hade huggit ner skogen på ett stycke, o på stora gårdar hade man många stora svedor. Meddel. vet inte vad man gjorde med träden, för hon var så liten, då detta svedje bruket ägde rum. Jorden vände upp jorden med flåhackor. Plockade sedan samman torvorna, brände dem o opriade ut asken. Sedan refflade man upp en grund fåra med potatishackan. Ett barn plockade ut potatis i fåran efter den som refflade upp den samma. Två stycken kommo efteråt o makade upp jorden över potatisarna i fåran. Två år satte man potatis på detta sätt på jorden. Sedan sådde man det

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

56

2
tredje året ut råg här. Och när den var mogen brukade
man laga av den med en segla. Sedan man hade haft
potatis i två år ö råg i det tredje på svedan, kunde
man inte bruka den längre, utan måste laga upp en
sveda på ett annat ställe - skogen värderades till
så litet då.

En gång då meddel. var med som barn, när
man gick ö attle potatis på en sveda, så hade hon
behövt att hoppa över gärdet för att "gå bakom en
buske" (oc. ö kasta sitt vatten). Hon såg där en stor
knippa ormar ligga. De låg liksom i en band, som en
tjock bunt klappar på varandra. De spridde sig sedan. Man
ansåg att det tydde på att det funnes en skatt på platsen.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

57

Dricka.

Man baste av enbären i ett säll med en kapp. Pfölle sedan bären i en gryta med en potatisstök. Sen skulle det slå karr vatten på bären ett dygn. Sen silade man det vattnet av. Kockte det, så länge som det blev något skum på det. Lät det svalna. Satte sedan till järn. Lät det stå ö jäsa något dygn. Sedan lappade man det som vanligt dricka. Man hade ju i allmänhet drickankärl, så det var inte alltid nå all det var som på ett ställe, jag var inne på vid en auktion; där stod dricka i en kittel, ö där var bara ett stycke höljt över, ö barnen redo runt i rummet på kapphästar ö kommo fram till kitteln ö valde de sina hästar där.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

58

Hampa och "hör".

Strax jag minns, då sig jag att de hade hampa på en del ställen. Det var bara på mycket små bitar, som var tätt vid husen.

Sedan den var färdig, öppnades den och hade den t. o. m. till lakan.

Men det odlades inte någon hampa på något av de ställen jag t. jämt.

Även med odlingen av "hör" upphörde man här under min ungdom. Jag tror inte jag var med om "skälle" mer än ett par gånger. Det hade i skället blivit vanligt att köpa "hör" ifrån Småland, som man kom och köpte ner hit med, så vi hade tillräckligt att spinna om höstarna.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

59

Djuren, inne i boningsrummet. 1-4

Småpojkar skulle gå o vakta getter om vintrarna. Jag vet inte om de vaktade dem om somrarna. Min mor talade om det. Om vintrarna vaktade de likväl.

När getterna hade tid, så skulle dessa vara inne i boningsstugorna, medan getterna var ute o betade.

På ett ställe som hörde till Kådarps, där det var ett gammalt folk som bodde, såg jag kalvar o höns o får inne i deras stugor. Huru man hade hönsen inne var ganska vanligt, så hade nästan alla det. Gäns hade man inne också. Men de var i sina särskilda burar. Hönsen däremot gingo fritt.

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

60

2
Jo, om det där gamla folket hade fått någon ko, som hade kalvat lite bit på vintern, då gjorde de i ordning en kättele inne i stugan, ö i den skulle sedan kalven vara. Han var där till "framtiden". så det blev till sist ett ganska stort djur av honom.

Jag såg aldrig den där lärningen blädd annu än i en gammal skilleg skinnbjudel ö ett grovt oläskt förkläde. Men en gång, jag kom dit, då hade hon ett lamm, som var sjuk, ö hon hade bäddat på golvet åt det där lammet, samt låg ö pratade med det: "Min lille barning", sade hon (hon ö

5667

ACC. N:R.

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~ 56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

61

hennes man hade inga barn). Hon hade lagt fina förlädden
 o rena granna andra kläder på golvet o lammet låg på
 dem. Jag förundrade mig över att hon hade så fina.

Träns genom byggningarna, som fanns när
 meddel. var barn. gick det en försluga. I denna stod
 en ko, som svinen kommo in o åto ur.

Sommarsläns lägo tydligen svinen i för-
 slun om nätterna också, ty det var en piga som
 hette Blua i Stålsjö, som hade sitt sovrum på e-
 na sidan om en sådan försluga. Hon skulle gå in
 tidigt en långfredagsmorgen o ge drängen, Kris-
 ten, långfredagsris, som det var vanligt med
 då - innan han var vakten, o begav sig iväg

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

62

4

Hon skulle då gå över den där förslagan, ö då
hon där en gris, som var i vägen för henne.
"Undan med dej, gris," ropade hon till
grisen, ö glömde då att hon måste vara
tyst, så att inte Knuden vaknade, innan
hon började riva honom. Nu vaknade han ö
satt upp i sängen, när hon gick genom dö-
rrn. - Det är ca 60 år sedan blev dog
vid rätt hög ålder.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år ~56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

63

Svinen bo i ihålig ek:

När svinen gingo i skogen, så brukade de ha sin
 bo i en stor ihålig ek på gästgivarhus i
 Kålarps, men den började eknen bli så
 gammal att den ramlade sönder och
 det föll ner en stycke då o då. Då för
 ville gästgivaren ha bort eknen o sån-
 de den inne i den o brände ner
 den.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år - 56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

64

Kardevisan.

1-2

Jag sjöng kardevisan många gånger i mina unga dar:
 En sed från forna dagar,
 på landet ännu är
 all kardegille görs.
 som med mor alltid plär.
 Att bjuda byens pigor
 ö ännu käringar;
 di kommer för att karda
 från kvällen till ljusa dag.
 Men när som midnatt kommer,
 då böja flickorna
 liksom de färitsk jungfru
 att bliva somniga

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
 Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
 Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
 Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

65

2

di nicken och di nicken,
 o ägner bli omä
 di ritts dā ö tängte.
 inuaw di hommes ut aū qā.
 Men mor förstå an hjälps,
 aū de ej nicken mer.
 Hon tar sin kaffekädeln
 ö sträcken kopp den ges.
 Sen börja de aū harda
 som strumpstrikas qā.
 Och efter kaffetader
 skaxamat liv de få.

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år -56 i Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

66

Skolgång.

1-2

Det första jag gick i skolan, då var jag en 8 år, då lyses det på att vi skulle gå i skolan: det skulle komma inspektör. Vi skulle då gå i två veckor o sedan de två veckorna var gångna så fick vi låta bli igen. Då var gubben, som var lärare, ute i lyktan som han hade o satte potatis o hade han en stor pojke, som han satte till att lära oss, och han bara ville att vi som var små skulle babbla på o rabbla duktigt så att det hördes att vi läste. Där var en stor gräbba, som hade rätt grovt mål, så det lät som en bättre bisvärn, när hon rabblade, o det tyckte han var bra o höll mest på med att

Skriv endast på denna sida!

ACC. N:R. 5667

Landskap: Skåne Upptecknat av: Lage Nilsson
Härad: Västra Göinge Adress: Gårdby
Socken: Röke Berättat av: Johanna Nilsson
Uppteckningsår: 1938 Född år ~56; Röke sn

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

67

2
brottas med de stora pojkarna. Denne läraren het-
te Björkqvist. När redan inspektören kom,
blev han avsat, men man ordnade det så att
han skulle få ha vikarie i en par år, tills
han fick pension.

Denne läraren hade blott ett enda litet
dåligt rum, samt ett litet kök att vara i,
med hela sin familj - jag tror han hade 10
barn.

Den främsta bänken i skolan. den kallade
vi för sandbänk. Men den begagnades inte någon
gång då, o där var inte något sand i den, men
annars så var där karnas runt omkring den.